

به نام خدا

طراح: امیر حسین احمدی ممتاز

کلاس ۷۰۳

قالب های شعری

- به شکل های گوناگون شعر که در ادبیات فارسی مشاهده می شوند قالب شعری می گویند.
- قالب های شعری از نظر تعداد ابیات، موضوع و طرز قرار گرفتن قافیه مورد بررسی قرار می گیرند.

قلب های شعری

- (1) مثنوی
- (2) دوبیتی
- (3) رباعی
- (4) قطعه
- (5) غزل
- (6) قصیده
- (7) دو بیتی نو (چهار پاره)
- (8) شعر نو (نیمایی)

مثنوی

- در لغت به معنی دوتایی است و در اصطلاح شعری است که هر بیت آن، قافیه جداگانه دارد.
- آرایش قافیه در شعر مثنوی به بهره‌گیری از نمادهای هندسی این چنین است:

- * تعداد ابیات مثنوی نامحدود است.
- * مثنوی مناسب ترین قالب برای سرودن داستان های بلند است.
- * موضوع مثنوی شامل مضامین: حماسی، اخلاقی، تعلیمی، عاشقانه و عارفانه است.
- * نام دیگر مثنوی «دوگانه» است.
- * از مهمترین مثنوی های فارسی می توان «شاهنامه ی فردوسی»
 - «بوستان سعدی»، «لیلی و منجنون نظامی» را نام برد.

مثنوی سرایان مشهور تاریخ ادبیات ایران

- (1) نظامی گنجوی
- (2) فخر الدین اسعد گرگانی
- (3) سنایی
- (4) مولوی
- (5) عطار
- (6) جامی

دو بییتی

- شعری است مرکب از چهار مصراع (مانند رباعی) که مصراع اول و دوم و چهارم با هم، هم قافیه هستند که مطلبی را کامل می کند.

* موضوع دوبیتی، عاشقانه و عارفانه است.

* گاهی مصراع سوم با دیگر مصراع ها هم قافیه است.

* در زبان فارسی به دو بیت «ترانه» هم می گویند.

شاعران معروف در دوبیتی

- (1) باباطاهر
-
- (2) محمد اقبال لاهوری
- (3) قصرامین پور

رباعی

- رباعی از کلمه‌ی (رباع) به معنی (چهارتایی) گرفته شده است.
- رباعی شعری است دارای چهار مصراع که مانند دوبیتی های قدیم مصراع اول و دوم و چهارم آن به یک قافیه بوده و شاعر در قافیه ی مصراع سوم آزاد است.

- * موضوع رباعی: عارفانه، فلسفی، عاشقانه است.

- * رباعی بهترین قالب، برای ثبت لحظات زود گذر عاشقانه است.

- * رباعی از زمان رودکی در شعر فارسی رواج یافته است.

رباعی سرایان مشهور

- (1) خیام
- (2) عطار
- (3) مولوی
- (4) باباافضل

- تفاوت دوبیتی و رباعی: اصلی ترین تفاوت دوبیتی و رباعی در «وزن» آن است.

- «وزن دوبیتی: مفاعیلُن، مفاعیلُن فَعولُن است»
- «وزن رباعی: مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فاع است»

قطعه

- شعری است که مُرکَّب از چند بیت که مصراع های زوج آن هم قافیه هستند.
- حداقل ابیات قطعه، دو و حداکثر گاهی به پنجاه، شصت و بیشتر هم می رسد.

مشهورترین قطعه سرایان

- (1) انوری

-

- (2) ابن یمین

- (3) پروین اعتصامی

غزل

- غزل در لغت به معنی عشق بازی است و در اصطلاح، شعری است که مصراع اول و مصراع های زوج آن هم قافیه هستند.

●	_____	●	_____
●	_____		_____
●	_____		_____

مشهور ترین غزل سرایان

• (1) سعدی

• (5) خواجوی کرمانی

(2) حافظ

• (6) شهریار

(3) مولوی

•

(4) عطار

- *موضوع غزل: عشق و عرفان، بیان احساسات، مسایل اجتماعی، و فراق و جدایی.

- *حداقل ابیات غزی 5 بیت و حداکثر 15 بیت است.

قصیده

- شعری است بر یک وزن و مصراع اول بیت اول آن، با تمام مصراع های دوم بیت های دیگر هم قافیه است.

* موضوع قیصده: ستایش، نکوهش ، شکر و شکایت، پند و

توصیف طبیعت.

* تفاوت غزل و قصیده: یکی در تعداد ابیاتش است و دیگری در

موضوع و محتوا.

مشهور ترین قصیده سرایان

- (1) رودکی
- (2) ناصر خسرو
- (3) خاقانی
- (4) سعدی

دوبیتی (چهارپاره)

- چهارپاره شعری است که شامل پند دوبیتی با قافیه های مختلف، یعنی هر دوبیتی، قافیه ی مخصوص به خود را دارد که با بقیه دوبیتی ها متفاوت است.

مشهور ترین چهار پاره سرایان

- (1) ملک الشعراء بهار
- (2) فریدون مشیری
- (3) حمید سبزه واری
- (4) مهدی حمیدی شیرازی

شعر نو (نیمایی)

- شعری است که بر خلاف شعر سنتی و کهن، مصراع های آن « کوتاه و بلند است، وزن دارد، قافیه جای مشخص ندارد (آوردن قافیه الزامی نیست). »
- *بنیان گذار شعر نو « علی اسفندیاری » معروف به « نیما یوشیج » است.

• پایان